

NHK : สถานีโทรทัศน์แห่งชาติ ของประเทศญี่ปุ่น

อรทัย ศรีสันติสุข*

โทรทัศน์เป็นสื่อมวลชนยอดนิยมของชาวญี่ปุ่น โทรทัศน์สามารถเข้าถึงประชากรได้เกือบ 100% ดังเช่น ตัวเลขจากการสำรวจ ในปี ค.ศ. 1981 พบว่า 98.5% ของครัวเรือนญี่ปุ่นมีโทรทัศน์สีใช้ และส่วนใหญ่จะมีมากกว่า 1 เครื่อง¹

ชาวญี่ปุ่นนิยมใช้โทรทัศน์เป็นแหล่งแสวงหาความรู้ความบันเทิง เคยมีผู้กล่าวว่าถ้าจะให้ชาวญี่ปุ่นเลือกเพียงสิ่งใดสิ่งหนึ่งในต่อไปนี้ คือ ตู้เย็น รถยนต์ และโทรทัศน์ คนญี่ปุ่นส่วนใหญ่จะเลือกโทรทัศน์

นอกจากนี้จากการสำรวจแหล่งข่าวสารที่ชาวญี่ปุ่นพึ่งพา ปรากฏว่าโทรทัศน์จะนำหน้าสื่อเพื่อการสื่อสารประเภทอื่น²

ประชาชนชาวญี่ปุ่นดูโทรทัศน์โดยเฉลี่ยวันละ 3 ชั่วโมง 1 นาทีในวันทำงานปกติ และเพิ่มขึ้นเล็กน้อยในวันหยุด คือ ในวันเสาร์ 3 ชั่วโมง 9 นาที และในวันอาทิตย์ 3 ชั่วโมง 38 นาที³

ในประเทศญี่ปุ่น กิจการวิทยุโทรทัศน์มีสถานีวิทยุโทรทัศน์อยู่ 2 ประเภทด้วยกัน คือ

1. สถานีวิทยุโทรทัศน์บรรษัทมหาชน ชื่อ Nippon Hoso Kyokai (NHK)
2. สถานีวิทยุโทรทัศน์เพื่อการค้า เป็นกิจการธุรกิจของเอกชน

ยุคของโทรทัศน์ได้เริ่มต้นในช่วงปี พ.ศ. 2502 โดยรัฐบาลญี่ปุ่นได้วางนโยบายในการจัดตั้งสถานีวิทยุโทรทัศน์โดยให้มีสถานีวิทยุโทรทัศน์ 2 ระบบควบคู่กัน เพื่อให้ประชาชนได้ดูรายการโทรทัศน์ที่ดีมีมาตรฐานจากสถานี NHK โดยไม่ต้องมีโฆษณาเข้ามาเกี่ยวข้อง ขณะเดียวกันก็ส่งเสริมการแข่งขันจากเอกชนโดยไม่มีการผูกขาด ดังจะเห็นได้จากนโยบายซึ่งได้ให้ไว้ในเดือนมิถุนายน ปี พ.ศ. 2500 ดังนี้

1. ควรให้มีสถานี NHK และสถานีเพื่อการค้าควบคู่กันในเขตต่าง ๆ ให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้

* รองศาสตราจารย์ ประจำคณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

2. ให้มีสถานีเพื่อการค้าหลายสถานีในเขตเดียวกัน

3. ให้มีสถานีวิทยุโทรทัศน์เพื่อการศึกษากระจายอยู่ทั่วประเทศ

การขอตั้งสถานีวิทยุโทรทัศน์จะต้องได้รับอนุญาตจากกระทรวงไปรษณีย์และโทรคมนาคม (The Ministry of Posts and Telecommunication) และดำเนินการภายใต้กฎหมายเพื่อการกระจายเสียง (Broadcasting Law, 1950) และดำเนินการตามนโยบายควบคุมตนเองตามมาตรฐานการกระจายเสียง (broadcast standard) ของสถานีของตน เช่น สถานีโทรทัศน์ NHK จะมีมาตรฐานการปฏิบัติงานกระจายเสียงของ NHK และสถานีเพื่อการค้าจะมีการรวมตัวเป็นสมาคมสถานีวิทยุโทรทัศน์เพื่อการค้า (The National Association of Commercial Broadcasters in Japan) และมีมาตรฐานการกระจายเสียงอันพึงปฏิบัติเสมือนเป็นจรรยาบรรณของผู้ปฏิบัติงานด้านนี้

สถานีวิทยุโทรทัศน์เพื่อการค้ามีหลายสถานีทั้งในเมืองหลวง และในต่างจังหวัด สถานีชั้นนำ ได้แก่

1. Fuji Television
2. TBS (Television Broadcasting System)
3. Asahi TV

4. Mainichi TV

5. NTV (Nihon Television Network)

สถานีโทรทัศน์เหล่านี้มักจะมีสาขาของตนในเมืองใหญ่ๆ เช่น โอซากา นาโงยา ฟุคุโอกะ โทเกียว โดยถ่ายทอดรายการต่อไปยังท้องถิ่นในชุมชนของตนอีกที สถานีท้องถิ่นต่าง ๆ มักจะมีรายการท้องถิ่นเสนอผสมผสานกับรายการที่ผลิตมาจากสถานีในเมืองหลวง

กิจการด้านโทรทัศน์ของญี่ปุ่นมีความก้าวหน้าจนได้รับการยอมรับจากประเทศต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสถานีโทรทัศน์ NHK เป็นที่รู้จักกันแพร่หลายทั่วไป ในด้านมาตรฐานการผลิตรายการที่ดี โดยเฉพาะรายการเพื่อการศึกษาค้นคว้า ตลอดจนรายการบันเทิง

สำหรับประเทศไทย รายการส่วนใหญ่ที่แพร่หลายเข้ามาจากประเทศญี่ปุ่น มักจะเป็นรายการบันเทิงจากสถานีโทรทัศน์เพื่อการค้าของญี่ปุ่น แต่ในระยะหลังนี้ รายการของสถานี NHK ได้เพิ่มมากขึ้น และแต่ละรายการมักจะสร้างความประทับใจ และเป็นที่ยกย่องชมเชยอย่างแพร่หลายในหมู่คนไทย ดังเช่น รายการสารคดี เส้นทางสายไหม (Silk Road) หรือแม่น้ำเหลืองหรือรายการละครชีวิต โอชิน ในระยะปี พ.ศ. 2531 เป็นต้นมา รายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาค้นคว้า 11 ของไทย ได้รับความ

ร่วมมือจากสถานีโทรทัศน์ NHK ในด้านรายการเพื่อการศึกษารายการที่เป็นที่นิยมในประเทศญี่ปุ่นหลายรายการ ซึ่งได้เข้ามาแพร่ภาพในประเทศไทย เช่น รายการ Can you Do that “ทำได้ไหม” ซึ่งเป็นรายการสอนประดิษฐ์สิ่งของต่าง ๆ จากวัสดุราคาถูก เป็นต้น

ด้วยเหตุนี้จึงเป็นการน่าสนใจที่จะศึกษาทำความเข้าใจกับสถานีโทรทัศน์ NHK ซึ่งบทความนี้จะให้ผู้อ่านได้เข้าใจถึงโครงสร้าง และแนวทางการจัดรายการของสถานี

โครงสร้างการดำเนินงานของสถานี เอ็นเอชเค

สถานี NHK ย่อมาจาก Nippon Hoso Kyokai ซึ่งแปลว่า “บริษัทวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์แห่งญี่ปุ่น” ตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2468 นับว่าเป็นหน่วยงานด้านวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ที่เก่าแก่ที่สุดในประเทศญี่ปุ่น ในระยะต้นให้บริการเฉพาะด้านวิทยุกระจายเสียง จนถึงปี พ.ศ. 2496 จึงได้เริ่มกิจการโทรทัศน์

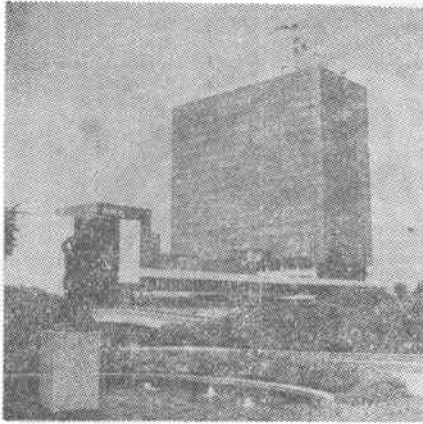
เอ็นเอชเค : บรรษัทมหาชน

เอ็นเอชเค นับเป็นบรรษัทมหาชนแห่งเดียวในประเทศญี่ปุ่น กฎหมายวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ปี พ.ศ. 2493 ได้กำหนดโครงสร้างและอำนาจหน้าที่ของ เอ็นเอชเค ให้มีลักษณะเป็นสถานีวิทยุกระจายเสียงและวิทยุ

โทรทัศน์ของประชาชน (“People’s broadcasting station”) โดยมีความอิสระแยกเทศจากการควบคุมของรัฐบาลและจากความคิดค้นจากผู้ให้โฆษณา ดังนั้น กฎหมายฉบับนี้จึงกำหนดให้ เอ็นเอชเค มีสิทธิในการเก็บ “ค่าธรรมเนียมเครื่องรับ” (receiving fee) จากประชาชนผู้มีเครื่องรับโทรทัศน์ ค่าธรรมเนียมเครื่องรับ ทำให้ เอ็นเอชเค มีรายได้มั่นคงเพียงพอที่จะใช้ในการผลิตรายการโดยไม่ต้องมีโฆษณา จึงไม่ถูกอิทธิพลจากโฆษณาในการจัดรายการโทรทัศน์ และเป็นอิสระจากรัฐบาลในการที่จะแสดงความคิดเห็นได้อย่างเสรี

การดำเนินงานของ เอ็นเอชเค ประกอบด้วยคณะกรรมการ (Board of Governor) เป็นผู้วางนโยบายและการตัดสินใจต่าง ๆ คณะกรรมการประกอบด้วยกรรมการ 12 คนซึ่งมาจากอาชีพต่างๆ ส่วนประธานนั้นแต่งตั้งโดยนายกรัฐมนตรี ด้วยความเห็นชอบของสภาผู้แทนและวุฒิสภา คณะกรรมการจะแต่งตั้งประธานฝ่ายบริหาร และประธานจะเลือกรองประธานตามความเห็นชอบของคณะกรรมการ

กฎหมายฉบับนี้ยังกำหนดให้รัฐสภา (ในฐานะตัวแทนประชาชน) เป็นผู้รับรองงบประมาณค่าใช้จ่ายของ เอ็นเอชเค และเมื่อสิ้นปีงบประมาณ เอ็นเอชเค จะต้องรายงานการใช้จ่ายต่อรัฐสภาเช่นกัน

สำนักงานใหญ่ NHK

**รายการละคร ซึ่งเป็นหนึ่งในรายการหลาย ๆ รูปแบบ มีผลิตไว้เป็น
ภาพยนตร์ และเป็นวิดีโอเทป**

รายการสารคดี แนะนำศิลปินช่างปั้น ซึ่ง NHK ผลิตขึ้น

การจัดรายการของสถานีวิทยุ โทรทัศน์ เอ็นเอชเค

ดังได้กล่าวแล้วว่า เอ็นเอชเค เป็นสถานีวิทยุโทรทัศน์ซึ่งมีวัตถุประสงค์จะเป็น “สถานีของประชาชน ให้บริการแก่ประชาชนผู้เป็นเจ้าของ” ดังนั้น การจัดรายการจึงต้องทำโดยมีหลักเกณฑ์ และแนวทางปฏิบัติอย่างรัดกุม หลักเกณฑ์และแนวทางในการปฏิบัติก็ได้แก่กฎหมายระเบียบข้อบังคับมาตรฐานทางจรรยาบรรณ ตลอดจนแนวนโยบายที่กำหนดโดย Board of Governor และผู้บริหารในระดับต่าง ๆ ตัวอย่างเช่น

กฎหมายวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ปี พ.ศ. 2493 ซึ่งกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบของ เอ็นเอชเค ได้ชี้ถึงแนวทางการจัดรายการดังต่อไปนี้ คือ

1. เพื่อกระจายเสียงรายการ ซึ่งมีคุณภาพสูงและมีครบถ้วนสมบูรณ์ในด้านข่าว การศึกษา วัฒนธรรม และการบันเทิง เพื่อที่จะสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างครบถ้วน

2. เพื่อให้ประชาชนทั่วประเทศได้รับบริการด้านวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์เพื่อประโยชน์สุขของประชาชนเอง

3. เพื่อทำการศึกษาและวิจัยเกี่ยวกับความเจริญก้าวหน้าของวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ เพื่อส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมของชาติ

4. เพื่อส่งเสริมความเข้าใจอันดีเกี่ยวกับประเทศญี่ปุ่นในหมู่ประชากรทั่วโลก โดยแนะนำศิลปวัฒนธรรมของประเทศญี่ปุ่น การอุตสาหกรรม และชีวิตในแง่มุมต่าง ๆ ตลอดจนส่งเสริมมิตรภาพระหว่างชาติต่าง ๆ โดยอาศัยสื่อวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์สื่อสารไปยังประเทศต่าง ๆ⁴

หรือตัวอย่าง การให้นโยบายการผลิตรายการจากมาตรฐานการกระจายเสียง (Standard of NHK'S Domestic Broadcast Program) ซึ่งเปรียบเสมือนจรรยาบรรณในการปฏิบัติงานของพนักงาน ดังต่อไปนี้ :-

นโยบายจากมาตรฐานการกระจายเสียงของ เอ็นเอชเค (standard of NHK'S domestic broadcast program)

มาตรฐานหลัก 4 ประการที่ระบุไว้ได้แก่

1. รักษาไว้ซึ่งสันติภาพของโลกและสวัสดิภาพของมนุษยชาติ

2. เคารพในสิทธิมนุษยชนและความเป็นประชาธิปไตย

3. ให้บริการเพื่อปรับปรุงเสริมสร้างลักษณะนิสัยของประชาชนโดยส่งเสริมด้านวัฒนธรรม ศิลธรรมและทัศนคติอันเหมาะสม

4. รักษาวัฒนธรรมอันดีเด่นของชาติทั้งในอดีตและอนาคต⁵

จากแนวนโยบายอันได้จาก กฎระเบียบข้อบังคับ และจรรยาบรรณในการปฏิบัติงาน ได้

ส่งผลมาสู่แนวทางในการปฏิบัติ และการให้บริการ คือ ในด้านการให้บริการจะแบ่งรายการออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ ออกอากาศ คนละช่องสัญญาณ ได้แก่

1. บริการทั่วไป (General TV) คือ การให้บริการวิทยุโทรทัศน์เพื่อความรู้และความบันเทิงแก่ประชาชนทั่วไป ลักษณะรายการจะให้ความสนุกสนาน และสาระน่ารู้ด้วยคุณภาพที่ดี และสามารถแข่งขันกับสถานีวิทยุโทรทัศน์เพื่อการค้าอื่น ๆ ได้

2. บริการการศึกษา (Educational TV) คือ การให้บริการวิทยุโทรทัศน์เน้นด้านการศึกษาโดยมีรายการซึ่งสอดคล้องกับหลักสูตร

การเรียนในระดับต่าง ๆ ตั้งแต่อนุบาลจนถึงระดับมหาวิทยาลัย

1. สถานี เอ็นเอชเค บริการทั่วไป (General TV)

ในการให้บริการทั่วไปจะมีรายการแบ่งเป็นเนื้อหา 4 ส่วน โดยมีสัดส่วนรายการดังนี้

เนื้อหา	สัดส่วนร้อยละ
1. ข่าว	36.7
2. วัฒนธรรม	27.6
3. บันเทิง	21.4
4. ความรู้	14.3

(ดูภาพประกอบ)

แผนภูมิที่ 1 สัดส่วนของรายการของสถานี เอ็นเอชเค บริการทั่วไป

ที่มา : NHK, This is NHK 1984.

จะสังเกตได้ว่า เนื้อหาด้านความรู้มีสัดส่วนค่อนข้างน้อย ทั้งนี้เพราะเนื้อหาด้านความรู้ได้จัดไว้ให้โดยเฉพาะในสถานี เอ็นเอชเค ภาคความรู้อยู่แล้ว

1. ข่าวและสารคดีเชิงข่าว ให้ความสำคัญต่อการเสนอข่าวสารมาก และผลจากการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการเสนอข่าวก็พบว่า ผู้ชมมากกว่าร้อยละ 60 คิด

ว่าข่าวของ เอ็นเอชเค เป็นแหล่งข้อมูลที่น่าเชื่อถือที่สุด จะเห็นจากตัวอย่างเมื่อญี่ปุ่นประสมภัยจากแผ่นดินไหวครั้งใหญ่ที่มียากิ (Miyagi Prefecture) ได้มีการสำรวจพบว่าประชากรร้อยละ 79.9 ฟังข่าวสารจาก เอ็นเอชเค ในการทราบเรื่องราวเกี่ยวกับแผ่นดินไหว และการติดต่อประสานงานเพื่อแก้ไขสถานการณ์

NHK จะให้เวลาการเสนอข่าวสารค่อนข้างมาก โดยเสนอในช่วงเวลาต่าง ๆ ของวัน ในความถี่ที่มาก และหากจำเป็นต้องเสนอข่าว 24 ชั่วโมง เอ็นเอชเค ก็มีความพร้อมที่จะดำเนินการได้ รายการข่าวที่เด่น ได้แก่

รายการข่าว	เวลา
NHK News Wide	6.45-8.14 น.
NHK 12 O'clock	12.00-12.30 น.
NHK 7 p.m.	19.00-19.30 น.
NHK News Center 9	21.00-21.40 น.

2. *วัฒนธรรม* ความหมายของคำว่า “วัฒนธรรม” ในรายการญี่ปุ่นเป็นความหมายที่ค่อนข้างกว้าง ครอบคลุมรายการที่เป็นศิลปวัฒนธรรมดั้งเดิมและการดำเนินชีวิตในปัจจุบัน ทั้งในด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง วิทยาศาสตร์และการศึกษา สรุปได้ว่า เนื้อหาที่เกี่ยวกับชีวิตของชาวญี่ปุ่นในด้านต่าง ๆ จะนับว่าเป็น “วัฒนธรรม” แม้แต่ความหมายของ NHK ซึ่งย่อมาจาก Nippon Hoso Kyokai นั้น “Hoso” แปลว่า “วัฒนธรรม” ซึ่งหมายถึง

ว่าองค์การนี้เป็นองค์การที่เผยแพร่วัฒนธรรมญี่ปุ่น ดังนั้นจึงเห็นได้ว่า สัดส่วนรายการที่มากเป็นอันดับ 2 รองจากรายการข่าวก็คือ รายการวัฒนธรรม

รายการ ซึ่งนับรวมอยู่ในประเภทวัฒนธรรมที่น่าสนใจคือ “รายการสารคดีพิเศษ” (Special Program) NHK จะเรียกรายการประเภทสารคดีพิเศษว่า Special Program ซึ่งมักจะผลิตด้วยต้นทุนสูงลิ่ว และด้วยการค้นคว้า และการผลิตที่พิถีพิถัน รายการหลายรายการได้รับรางวัลในระดับนานาชาติ ตัวอย่างรายการประเภทนี้ ได้แก่

- วัดนิกายเซ็น (Zen Temple)
- เส้นทางแพรไหม (Silk Road)
- อาคิรา คูโรซาวา (ผู้กำกับภาพยนตร์ที่มีชื่อเสียง)

รายการสารคดีพิเศษเป็นที่นิยมทั้งในประเทศและต่างประเทศ บางรายการผลิตร่วมกับผู้ผลิตต่างประเทศ เช่น “The Nuclear Holocaust” ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับอันตรายของปรมาณู ได้สร้างร่วมกับประเทศฝรั่งเศส สวีเดน โดยได้รับความร่วมมือจากนักวิทยาศาสตร์กว่าร้อยคนจากทั่วโลก รายการนี้ได้ออกอากาศในประเทศต่างๆ ไม่ต่ำกว่า 10 ประเทศ สำหรับประชาชนในญี่ปุ่นแล้ว คนสนใจกันมากและมีผลกระทบจากรายการนี้มากกว่ารายการ “The Day After” (ภาพยนตร์ของสหรัฐอเมริกาซึ่ง

ฉายทำนายเหตุการณ์ที่เกิดสงครามนิวเคลียร์ขึ้น และเป็นภาพยนตร์ที่สะท้อนขวัญผู้ชมเป็นอย่างมาก)

ขณะนี้ เอ็นเอชเค ส่งทำรายการในแนวนี้เสนอเพิ่มมากขึ้น เช่น “Warning from the 21st Century” (คำเตือนจากศตวรรษที่ 21) ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับการใช้ทรัพยากร พลังงาน อวกาศนิวเคลียร์ อาหาร และประชากร เป็นต้น

รายการสารคดีพิเศษนี้ เดิมเสนอสัปดาห์ละ 2 ครั้ง คือ ในวันจันทร์และวันศุกร์ เมื่อได้รับความนิยมมากจึงเพิ่มขึ้นอีกครั้งในวันอาทิตย์ในช่วงเวลาที่ดีที่สุด หรือ “เวลาทอง” (golden hour) ของญี่ปุ่น

รายการในประเภทวัฒนธรรมนั้นนอกจากรายการสารคดีพิเศษแล้วก็ได้แก่รายการดังต่อไปนี้ คือ

- ธรรมชาติวิทยา (Natural History)
- ดนตรี (Music) ละครเพลง (Musical Plays)
- รายการเด็ก
- รายการผู้หญิง

3. รายการบันเทิง (Entertainment Programs) กล่าวกันว่า การดูรายการบันเทิงจาก NHK คือ กิจกรรมประจำวันของชาวญี่ปุ่น โดยเฉพาะในวันปีใหม่ ชาวญี่ปุ่นจะไม่ยอมพลาดรายการ “Koh-hakul Uta Gassen” ซึ่งเป็นรายการประเภทดนตรีปิกนิกโชว์ (Musical

Variety show) ทุกปีรายการนี้จะได้อัตราความนิยมรายการถึง 70% และจะมีการถ่ายทอดรายการผ่านดาวเทียมไปยังชาวญี่ปุ่นซึ่งอาศัยอยู่ต่างประเทศด้วย

รายการบันเทิงของ NHK จะมีหลายประเภท เช่น

- รายการละคร
- รายการดนตรีปิกนิก
- รายการดนตรีซิมโฟนี ออร์เคสตรา
- ดนตรีสำหรับเยาวชน

ฯลฯ

ในจำนวนนี้ละครได้รับความนิยมมากและออกอากาศวันละหลายครั้งหลายเรื่อง เช่น ทุกๆ เข้าเวลา 8.15 น. จะมีละครชุดขนาดยาวเสนอติดต่อกันทุกวัน และคนจะ “ติด” รายการเหมือนกับ “ติดชา” ในตอนเช้า รายการละครช่วงเช้าที่มีชื่อเสียง ได้แก่ รายการ “โอชิน” (O-Shin) รายการนี้ชาวญี่ปุ่นร้อยละ 80 ได้ดูรายการนี้จนเกิดสำนวนว่า “O-Shin fever”

รายการละครประเภทอิงประวัติศาสตร์ก็เป็นที่นิยมเช่นกัน โดยนำเหตุการณ์ประวัติศาสตร์ในสมัยต่างๆ เช่น ตั้งแต่สมัยเมจิ (Meiji Era) จนถึงสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 เช่น เรื่อง “Sanga Moyu” ซึ่งเป็นเรื่องของวีรบุรุษเชื้อสายญี่ปุ่น-อเมริกัน โดยเน้นเรื่องเกี่ยวกับคนและสงคราม หรือเรดิ “Miyamoto Musashi” ซึ่งผลิตจากนวนิยายชายดี นอกจากนี้ยังมี “ละคร

พิเศษ” (Special Drama) เรื่องที่มีชื่อเสียง ได้แก่ “Chikamatsu Series” ซึ่งปรับปรุงจากเรื่อง Jaruri เป็นต้น

สำหรับรายการประเภทดนตรีนั้น เอ็น-เอชเค ได้พัฒนารูปแบบการเสนอรายการ โดยผสมผสานระหว่างรายการดนตรีกับการแข่งขันและการแสดงปกิณกะ รายการที่เป็นที่นิยม ได้แก่ รายการ “Popular Song Knockout Competition” รายการนี้มีแนวการดำเนินรายการดังนี้ คือ ผู้แต่งเพลงที่มีชื่อเสียงจะเดินทางไปยังเมืองต่างๆ ของญี่ปุ่นและสอนศิลปะการร้องเพลงแก่นักร้องสมัครเล่นในท้องถิ่นต่างๆ จากนั้นก็นำผู้ที่ร้องได้ดีมาแข่งขันกัน ซึ่งลักษณะการให้ประชาชนทั่วไปมีสิทธิเข้ามาร่วมรายการและแสดงความสามารถนี้ทำให้รายการนี้ได้รับความนิยมมาก

รายการดนตรีสำหรับผู้เยาว์มีหลายรายการเช่นกัน เอ็นเอชเค ได้พยายามศึกษาความสนใจของเยาวชน เช่น เมื่อได้ทราบว่าเยาวชนกำลังสนใจดนตรีแจ๊สแนวใหม่ซึ่งเรียกว่า “Crossover” และ “Fusion” ก็นำเสนอในแนวนี้ รายการ “Music for the Young” จึงเป็นรายการที่วัยรุ่นชอบดู

นอกจากนี้ก็มีรายการ “Session 86” ซึ่งเป็นรายการสดเสนอเพลงยอดนิยมของญี่ปุ่นและต่างประเทศ เป็นรายการที่ได้รับความนิยมสูงเช่นกัน

4. รายการความรู้” รายการความรู้ทางสถานี NHK ภาคบริการทั่วไปเป็นการให้สาระบันเทิงในลักษณะการศึกษาต่อเนื่อง หรือการศึกษาตลอดชีวิต (lifelong education) รายการภาคความรู้ที่เสนอ ได้แก่

– “Business Network” ความรู้เกี่ยวกับการบริหารธุรกิจและอุตสาหกรรม

– “Welfare Tomorrow” ความรู้เกี่ยวกับสวัสดิการสังคม

– “Speech Development” การพัฒนาศิลปะการพูด

– “Farmer’s (Fisherman’s) Day” ความรู้เกี่ยวกับการเกษตร

– “Encyclopedia for Woman” เรื่องน่ารู้สำหรับสตรี ซึ่งจัดเป็นชุดต่างๆ เกี่ยวกับงานอดิเรก การแต่งกาย ศิลปะ พิธีชงชา การจัดดอกไม้ สตรีนานาชาติ

– “Healthy Living” ความรู้เกี่ยวกับสุขภาพอนามัย

– “Hobby Guide” ความรู้เกี่ยวกับงานอดิเรกต่าง ๆ เช่น ศิลปะการตกปลา การพัฒนาทักษะการว่ายน้ำ การถ่ายทำวิดีโอ ซึ่งรายการงานอดิเรกนี้เป็นที่นิยมมากกรายการหนึ่ง

– “Today’s Menu” รายการเกี่ยวกับอาหารการกินเป็นรายการที่ได้รับความสนใจจากผู้ชมทั้งหญิงและชาย

รายการความรู้ทั่วไปเหล่านี้เป็นรายการที่จัดได้นานหลายปีโดยไม่ต้องเปลี่ยนชื่อรายการ ตัวอย่างเช่น “Women’s Encyclopedia” “Today’s Menu” “Gardening as a Hobby” เป็นต้น รายการเหล่านี้จะมีหนังสือคู่มือประกอบรายการและเป็นหนังสือที่ขายดี

๒. การจัตรายการของสถานีวิทยุ-โทรทัศน์ เอ็นเอชเค ภาคการศึกษา

การจัตรายการของสถานีวิทยุโทรทัศน์ เอ็นเอชเค ภาคการศึกษา จะต้องทำโดยยึดกรอบแนวทางปฏิบัติของมาตรฐานวิทยุโทรทัศน์ (broadcasting standards) ตัวอย่างเช่น ข้อกำหนดมาตรฐานของรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาซึ่งให้แนวทางว่า⁶

1. ผู้ชมจะได้รับความเข้าใจที่ชัดเจน และเนื้อหารายการต้องมีประโยชน์และเหมาะสม
2. เพื่อให้เกิดผลทางการศึกษาที่ดีที่สุด รายการจะต้องเรียบเรียงดีและต่อเนื่อง
3. รายการวิทยุโทรทัศน์ควรให้โอกาสทางการศึกษาที่เท่าเทียมกัน

มาตรฐานของรายการโทรทัศน์การศึกษาในโรงเรียน ระบุว่า

- 1) ต้องใช้ความพยายามทุกด้านเพื่อวางแผนขั้นพื้นฐานแก่การให้บริการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาในโรงเรียน

2) ควรพัฒนาทัศนคติของนักเรียน เช่นเดียวกับการพัฒนาด้านจิตใจและร่างกาย

3) รายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาควรมีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยปรับปรุงวิธีการสอนให้ดีขึ้น

จากแนวทางบางประการข้างต้น ฝ่ายวางแผนรายการได้กำหนดเป็นรายการสำหรับให้บริการด้านการศึกษา ดังนี้

1. สัดส่วนของรายการ รายการแบ่งออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่

- รายการด้านการศึกษา 78.2%
- รายการด้านวัฒนธรรม 19.7%
- รายการข่าว 2.1%

(ดูภาพประกอบ หน้า 18)

จะเห็นได้ว่า การจัตรายการเน้นรายการเพื่อการศึกษาในสัดส่วนที่สูงถึง 78.2% ซึ่งนับว่าเป็นความพยายามที่จะให้เป็นสถานีวิทยุ-โทรทัศน์เพื่อการศึกษาโดยแท้จริง

2. ประเภทรายการเพื่อการศึกษา รายการเพื่อการศึกษาของสถานีวิทยุโทรทัศน์ เอ็นเอชเค ได้จัดแบ่งเป็นประเภทต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ คือ

- 1) รายการโทรทัศน์โรงเรียน (Programs for Schools)
- 2) รายการสำหรับการเรียนทางไปรษณีย์ (Programs for Correspondence Education)
- 3) รายการสำหรับการเรียนในระดับสูง (Programs for Higher Education)

แผนภูมิ 2 สัดส่วนการจัดรายการภาคการศึกษาของ NHK

Educational TV

Daily 18^h

Percentages of Programs of Different Categories in Weekly Programming and Their Daily Broadcasting Hours (as of April 1984)

4) รายการสำหรับคนพิการ (Programs for the Disabled Persons) แหล่งความรู้ของนักเรียนและเป็นสื่อการสอนของครูอาจารย์ในโรงเรียนต่างๆ ด้วย รายการ

5) รายการเพื่อการศึกษาทางสังคม (Social Education Programs) มีตั้งแต่ระดับอนุบาลจนถึงมัธยมปลาย และเป็นที่นิยมใช้กันมาก ดังตัวเลขในตารางต่อ

1) รายการโทรทัศน์โรงเรียน เป็นทั้ง

ตารางที่ 1 ความนิยมของโรงเรียนในการใช้รายการวิทยุโทรทัศน์เพื่อการศึกษา

ระดับชั้น	การใช้รายการ (ร้อยละ)	จำนวนโรงเรียนที่ใช้
อนุบาล	74.6	10,908
สถานดูแลเด็กเล็ก	76.2	16,321
ประถม	93.9	23,370
มัธยมต้น	57.6	6,190
มัธยมปลาย	62.0	2,992

การวางแผนรายการ เพื่อให้การผลิต รายการสอดคล้องกับหลักสูตรในการเรียนและ เหมาะสมกับแนวการสอน จึงต้องมีการวางแผน จัดทำรายการร่วมกับคณะกรรมการที่ปรึกษา ด้านโทรทัศน์โรงเรียนในท้องถิ่นต่าง ๆ คณะ กรรมการชุดนี้ประกอบด้วย ผู้แทนกระทรวง ศึกษาธิการ นักวิชาการ ผู้แทนจากสมาพันธ์ โรงเรียนทั่วประเทศ รายการที่ได้จากแนวคิด ในที่ประชุมจะนำมาพิจารณาร่างเป็นรายการ ประเภทต่างๆ และประเมินผลโดยคณะกรรมการ ชุดพิเศษอีกชุดหนึ่ง จากนั้นจะนำออกอากาศ โดยมีการ ประเมินผลและวิจัยจากสถาบันวิจัย ของ เอ็นเอชเค เท่าที่ผ่านมา มีการประเมินผล ไม่ต่ำกว่า 1,300 ครั้ง โดยมีครูเข้าร่วมด้วย แต่ละปีไม่ต่ำกว่า 100,000 คน⁷

โรงเรียนส่วนใหญ่ในประเทศญี่ปุ่นจะมี โทรทัศน์ประจำห้องเรียน วิชาใดที่อาจารย์ต้อง การสอนโดยใช้รายการโทรทัศน์จากเอ็นเอชเค ก็ สามารถทำได้โดยศึกษาจากตารางการออก อากาศซึ่งจะพิมพ์ลงในคู่มือประกอบราย การซึ่งระบุรายละเอียด เช่น วันอังคารเวลา 10.00 น. จะมีรายการวิทยาศาสตร์ เรื่องความ กัดต้นของอากาศ ความยาวของรายการ 10 นาที อุปกรณ์ประกอบการสอนที่ควรมี หากเป็น รายการสำหรับระดับอนุบาลมักประกอบด้วย การ ร้องรำทำเพลง สมุดคู่มือรายการจะให้โน้ตเพลง สำหรับให้ครูอาจารย์ทบทวนกับนักเรียนด้วย

เครื่องดนตรีของโรงเรียนได้ จำนวนคู่มือหรือ ตำราประกอบการเรียนทางโทรทัศน์สามารถขาย ได้ไม่ต่ำกว่า 180,000 เล่มต่อปีต่อระดับชั้น เรียน⁸

2) รายการสำหรับการเรียนทางไปรษณีย์ ได้จัดตั้งโรงเรียนเพื่อการเรียนทางไปรษณีย์ขึ้น เรียกว่า “NHK Gakuen Correspondence Senior High School” เพื่อเป็นแหล่งการเรียน ทางไกล นักเรียนที่จะเรียนที่นี้สามารถทำงาน และเรียนจากตำรา รายการวิทยุกระจายเสียง และวิทยุโทรทัศน์ โดยมารับการสอนเสริมและ การเข้าค่ายที่โรงเรียนเป็นครั้งคราว หลักสูตร การเรียน 4 ปี เพื่อได้ประกาศนียบัตรมัธยม ปลาย

3) รายการสำหรับการเรียนระดับสูง คือ รายการการศึกษาในระดับอุดมศึกษา สำหรับ ผู้ที่จบมัธยมปลายแต่ต้องทำงาน หรือสำหรับ ผู้ที่ต้องการศึกษาเล่าเรียนต่อสามารถเรียนจาก รายการเพื่อการศึกษได้

4) รายการสำหรับคนพิการ เพื่อช่วย เหลือคนพิการด้านต่าง ๆ ให้ได้รับความรู้ความ บันเทิง NHK จึงมีรายการพิเศษสำหรับคน พิการ เช่น

– “Speech Therapy” รายการสำหรับ คนติดอ่างหรือผู้มีปัญหาในการ สื่อสารด้วยคำพูด

– “How to Care the Disabled Children” การดูแลเด็กพิการ

— “Happy Classroom” รายการสำหรับเด็กปัญญาอ่อน การสอนจะเน้นด้านดนตรี การให้รู้จักจังหวะ และทำท่าทางประกอบ

— “Program for the Deaf” รายการสำหรับคนหูหนวก

— “The Welfare Age” คือ รายการที่กระตุ้นจิตสำนึกของประชาชนด้านสวัสดิการสังคม

5) รายการเพื่อการศึกษาทางสังคม รายการประเภทนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อขยายโลกทัศน์แก่คนในวัยต่าง ๆ ให้มีความรู้รอบตัวและมีการปรับตัวดี มีบุคลิกภาพที่เหมาะสม รายการในประเภท “การศึกษาทางสังคม” ของ NHK ได้แก่

5.1 รายการภาษาต่างประเทศ ได้แก่ การสอนภาษาอังกฤษ ฝรั่งเศส เยอรมัน สเปน จีน รัสเซีย เป็นต้น

5.2 รายการงานอดิเรกและเสริมทักษะ รายการที่เสนอ ได้แก่ “Mini Encyclopedia for Living” “Hobby Instruction” “A Manual for Sunday Carpenter” “A Guide for Amature Photographers”

5.3 รายการเพื่อการเกษตร กลุ่มเป้าหมาย คือ เกษตรกรและผู้สนใจด้านการเกษตรและธรรมชาติวิทยา รายการประเภทนี้มีชื่อเสียง ได้แก่ รายการ “Early Bird”

5.4 รายการสำหรับเด็ก ให้ความสำคัญต่อรายการเด็กมาก มีรายการเด็กหลายประเภทที่ให้บริการแก่เด็กในวัยต่างๆ และให้ประโยชน์ด้านต่างๆ รายการที่มีชื่อเสียง ได้แก่ “With Mama” เป็นรายการสำหรับเด็กเล็ก ชื่อของรายการเน้นถึงความสำคัญของแม่ที่ควรจะดู รายการโทรทัศน์กับลูก เพื่อให้คำอธิบายและแนะนำ รายการนี้จะเชิญเด็ก ๆ เข้ามาร่วมรายการด้วยทุกครั้ง โดยให้เด็กสมัครเข้ามา และเป็นความภูมิใจของเด็กชาวญี่ปุ่นที่ได้มาร่วมรายการนี้

“Can You Do That” รายการสอนประดิษฐ์สิ่งของต่าง ๆ

“The Puppet Show” รายการเชิดหุ่น

“Music & Rhythm” ดนตรีและจังหวะ

“The Fancy Bag of Mr. Baku” สอนตัวเลขและคำในภาษาญี่ปุ่น

“Our World” รายการความรู้ทั่วไปทางสังคมศาสตร์

รายการสำหรับเยาวชนที่เป็นที่นิยม ได้แก่ “600-Your Information Time” รายการความรู้ทั่วไปซึ่งเสนอในลักษณะกึ่งรายการข่าว กึ่งรายการโชว์ (News-Shows-Style)

5.5 รายการสำหรับสตรี สำหรับกลุ่มสตรีนับเป็นกลุ่มที่ดูโทรทัศน์มากเพราะสตรีญี่ปุ่นแต่งงานแล้วมักอยู่บ้าน รายการสำหรับสตรีที่จัดมานานและยังเป็นที่นิยมมาถึงปัจจุบันนี้ ได้แก่

“Menu for Today” สอนทำอาหาร

“Good Morning Today” รายการสำหรับแม่บ้าน ออกอากาศทุกวันจันทร์-ศุกร์ ในช่วงเช้าเป็นเวลา 50 นาที รายการนี้นอกจากจะให้ความรู้ด้านต่าง ๆ เกี่ยวกับการเป็นแม่บ้านที่ดีแล้ว ยังเปิดโอกาสให้แม่บ้านเข้ามาร่วมรายการเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเรื่องปัญหาต่าง ๆ

“Good Housekeeping” รายการสำหรับสตรีที่ทำงานนอกบ้าน รายการนี้ออกอากาศในตอนค่ำ

“Library for Women” รายการนี้มีวัตถุประสงค์จะผดุงสภาพของสตรีให้มีความพร้อมในทุกด้าน รวมทั้งความรู้รอบตัวด้วย

5.6 รายการสำหรับเยาวชน รายการที่เด่น ได้แก่ “Reportage Japan” กล่าวถึงบุคคล

ผู้ประสบความสำเร็จในด้านต่าง ๆ รายการนี้มุ่งให้เยาวชนได้เกิดแรงบันดาลใจและตัวอย่างที่ดี

นอกจากนี้ได้แก่รายการ Young Man's Plaza “Young Music Show” เป็นต้น

5.7 รายการสำหรับการบริหารธุรกิจ มีรายการที่เด่น 3 รายการในประเภท ได้แก่ “The Life of the Salaried Classes” “Business Prospects” และ “Retailing operations”

นอกจากนี้รายการภายใต้หัวข้อ Social Education ได้แก่ รายการความรู้ด้านวิทยาศาสตร์ วัฒนธรรม และสังคม เป็นต้น

สรุป

สถานีโทรทัศน์ NHK สามารถครองใจผู้ชมได้ด้วยคุณภาพของรายการ ซึ่งดีเด่นเป็นที่ยอมรับของผู้ชม สมกับที่ได้ให้นโยบายไว้ว่า “สถานี NHK เป็นของประชาชน เพื่อประชาชน”

ตำนานหอสมุด

เชิงอรรถ

- ✓ 1. Foreign Press Center, "Japan's Mass Media in About Japan Series," March 1982.
- ✓ 2. NHK, "International Broadcasting," 1977. p. 120.
- ✓ 3. Iwao Nakajima. "Broadcasting Industry in Japan : Its Historical, Legal and economic Aspects" *International Studies of Broadcasting*. Tokyo : NHK, 1971. p. 34.
- ✓ 4. NHK. *This is NHK*, 1984. Tokyo : NHK, 1984. p. 38.
5. NHK. *NHK Handbook*. Tokyo. NHK, 1967. p. 146.
6. NHK. *Educational Broadcast of NHK*. Tokyo : NHK, 1981. p. 6.
7. Ibid.
8. Ibid.